

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BÓROS GYÖRGY.

A csehországi unitárius mozgalom megszervezője és vezetője.

Vári Albert ur
Loco
Str. Al. Vlăhuță 6 [Bolyai-u.]

TÚZHELY MELLETT

Látogatás a prágai unitáriusok körében.

Bizonyára sokak előtt nem ismeretlen az, hogy Prágában, Csehország fővárosában is vannak unitáriusok. Az 1927-ben Prágában tartott szabadelvű világkongresszuson Erdélyből is egyházunk több vezető férfja vett részt, akik örömmel vették tudomásul egy újonnan alakult unitárius egyházközség létezését. Ferencz József teol. akad. hallgató és e sorok írója külföldi egyetemre, Párisba, illetve Marburgba, Németországba utazásunk alkalmával felkerestük Prágában élő unitárius testvéreinket, hogy egy néhány testvéri szót váltva velük, igyekezzünk közeledni egymáshoz. Nem tartom érdekelnenek röviden beszámolni kedves olvasóinknak látogatásunk tapasztalatairól.

Rövid 8 évvel ezelőtt Prágában megalakult „A szabad barátok csoportja“ néven egy új felekezet Dr. Čapek, egy lelkesedésben és fáradhatatlan munkásságban páratlan férfi vezetése alatt. Ez alakulat olyan eszmék terjesztését és megvalósítását tűzte ki céljául, melyek nagyrésztben megegyeznek az unitárius gondolkozással. Sok nehézség között, de soha nem lankadó lelkesedéssel folytatódott a munka és rövid időn belül több ezerre növekedett ez új felekezet tagjainak a száma. A hívek többnyire a művelt osztályból kerültek ki és nagy áldozatkészségük bizonyítéka az, hogy kétemeletes, körülbelül 20 lakosztályból álló házat vásároltak maguknak, ahol „Unitaria“ elnevezés alatt unitárius jellegű könyvkereskedést, vegetáriánus éttermet és irodai-, meg tanácskozó helyeket rendeztek be maguknak. Az istentiszteletek helyéül egy hatalmas termet béreltek ki, amelyben jelenleg is tartják istentiszteleteiket és amelyért minden egyes alkalommal háromezer Leunek megfelelő cseh koronát fizetnek tisztán a hívek áldozatkészségéből. A szervezkedés munkája már annyira előhaladt, hogy a hívek több külön csoportot alkotnak közös céljaik megvalósítására. Ennek az évnek a nyarán sikerült az államtól létezésüket elismertetni s azóta „Unitaria“ név alatt mint törvényesen bevett vallásfelekezet működnek. Vasárnapra érkező unitárius testvéreink körébe, résztvehettünk az ifjak számára tartani szokott u. n. templomiskolán és rendes istentiszteleten is. A teremben 5—20 évig kor szerint különböző csoportokban gyülekeznek össze a fiatalok, akiket fiatal férfiak és nők oktatnak valóságos tartalmú magyarázatokkal, melyeknek tárgyát minden csütörtökön este összegyülekezve, a nevelők egymásközött részletesen megtárgyalnak Čapek lelkész vezetésével, különös tekintettel arra, hogy minden egyes összejövetel alkalmas legyen az ifjú gondol-

kozásának vallásos alapon való kifejezésére. A templomiskola végeztével megkezdődött a rendes istentisztelet, melyen körülbelül 700 hívő jelent meg. A lelkész palástot nem visel, hanem egyszerűen megjelenik a podiumon és onnan irányítja az istentiszteletet. A szertartás első pontjaképpen lelkész vagy a Bibliából, vagy pedig híres költők, nagy gondolkozók gondolataiból olvas fel, melynek végeztével rögtön kezdődik az egyházi beszéd, mely a felolvasott gondolatok magyarázásából és a mai életre való alkalmazásából áll. Jelen alkalommal az egyházi beszéd megkezdése előtt, lelkész meleg szavakkal köszöntötte a két erdélyi unitárius ifjút s általuk az egész erdélyi unitárius egyházat. Az üdvözlésre Ferencz József német nyelven válaszolt az erdélyi unitáriusok üdvözlését tolmácsolva prágai testvéreinknek. A lelkes éljenzések és a sok taps a két egyház testvéri ölekezését juttatták kifejezésre. Az egyházi beszéd tárgya az erény mibenléte és gyakorlása volt, melynek végeztével gyönyörű harmonium-, hegedű-, cello- és trombitaquartett ejtette a híveket áhitatba és készítette elő az imádkozásra. Az ima és áldás elmondásával az istentisztelet véget ért. A fő istentiszteletet azonban nem vasárnap, hanem kedden este tartják, amikor körülbelül 1500—2000 hívő szokott megjelenni. Ezek az istentiszteletek már a hívek éneke is fontos helyet foglal el, melyeknek legnagyobb része Căpek lelkész szerzeménye. Általában a cseh nép nagyon hajlamos a zenére és majdnem mindenki tud valamilyen hangszeren egészen kifogástalanul játszani. Vasárnap délután az ifjúság egy nagy csoportjával együtt kirándultunk egy erdőbe, melynek tisztán óhajtanak a hívek már a tavasz folyamán egy házat építeni nyári üdülőhelyül és nyári vasárnapi iskolák tartására. Ugyancsak egy-két éven belül át akarják a már meglévő házuk egy részét istentiszteletek számára alakítani, hogy a szertartások még melegebbé és bensőségesebbé váljanak.

A nagy és fárasztó munkában a fáradságtalanul dolgozó Căpek lelkésznek méltó segítőtársa felesége, aki az anyák csoportját vezeti és két fiatal lelkész, Haspl a berkeley-i teológia és Ziska, az oxfordi Manchester College volt növendékei, továbbá Haspl lelkész felesége, aki szintén elvégezte a teológiát és egyházának buzgó munkása. De általában minden egyes hívő kiveszi a maga részét a közös munkából s így a még csak 10.000 hívőt számláló egyházközség további gyarapodása és előhaladása is biztosítva van.

Ki kell fejeznünk e helyen is hálás köszönetünket prágai testvéreinknek azért a kitüntető szívességért, amellyel minket fogadtak s melyben általunk az egész erdélyi unitárius egyház, mint anyaegyház iránti tisztelet és rokoni érzélem jutott kifejeződésre.

Prágában minden régebbi ház hosszú történetet tudna beszélni, amelyek mind a vallásszabadsággal és érte való sok mozgalommal, sok szenvedéssel és mártíromsággal vannak kapcsolatban. Prága és környéke a szabad gondolkodás, az állandóan tisztuló vallásos fel-

fogás termékeny szülőföldje. Ezekben a vallásilag is tisztán látni és érezni akaró emberekben felébredt az a tudat, hogy csak akkor lesz hitük és meggyőződésük egészen tiszta, ha az unitárius vallás eszméi szerint élnek. Adja az Isten, hogy gyarapodjék sok-sok ezerre a prágai unitáriusok jelenleg még kicsi, de öntudatos csoportja, akik bizonyos tekintetben különböző úton haladnak, mint mi, de a célunk mindkettőnknek ugyanaz: a földön a Jézushoz méltó élet megélése.

Marburg.

Ifj. Kovács Lajos.

Jézus Ege.

Mikor az emberek még gyerekek voltak,
 Imádkozni is csak *önmagukért* tudtak;
 De mihelyt ifjúvá nőtt az emberiség,
 Kivánta, hogy *mást is* áldjon meg a jó ég.
 Hanem amióta „Atyánk“ a „Szeretet“:
Mindenkit boldogít, ki ennek fia lett.
 Ki még ma se fia e világ-léleknek,
 Bizony sok a hijja annál az életnek.
 Született bár fényben, biborban, bársonyban,
 Repülhet a légbe, vagy akár a *holdba* . . .
 Rekvirálhat kincset, országot, hatalmat!
 Mindezek nem adnak lelkünknek nyugalmat.
Csak Jézus. — Ki szinte Istenként szeretett
 Még a keresztfán is! . . . hol nagy kint szenvedett;
 Ott is *tanította* az egyenes utat,
 Melyen árva lelkünk „Mi Atyánk“-hoz juthat.
 Így formált szép Lelke hozzá méltó Eget,
 Melyben király, koldus: *Isten fia* lehet.
 Csegez, 1930. aug.

Ferenczy Mózes.

Dofl néni.

A nyáron otthon voltam. A pályaudvar környékén hatalmas gyárkémények füstölnek, az emberek tolongva sietnek. Nem látok ismerős arcot és engem is mindenki olyan idegenül bámul. Mert kisváros ez most is, megbámulják az idegent. Nincs itt Jóska, az öreg székely kocsis, aki régebb mindig várt; nincs kedvem idegen kocsiba szállni és én gyalog, kicsit kedvetlenül indulok a város felé. De ni, a magas, kicsit ferde torony a régi, a szép nagy, négyszögű piactér, öreg, balkonos emeletes házak! Mindeniknek ismerem a lakóját, hisz majdnem minden másodikban rokonom lakik. Mosolygó leányarcok, piros sapkás szász diákok, mind, mind

ismerős, kedves, csak most a sapkák nem repülnek köszönve a levegőbe. Vajjon mi lelta a fiukat?

Belépek egy üzletbe. Régebb egy hófehér szakállu bácsi árulta itt a képeslapokat, fiatal leánya segített neki, most egy öregedő néni reám mosolyog: — Te vagy? A szemem betéved egy tükörbe, onnan is már öregedő, idegen arc bámul reám — mintha álomból ébrednék... Igaz, harminc éve annak, hogy nem jártam itthon.

És az ismerős diákarcok ott künn? Hej, persze, azért mégis mind ismerős.

Ujra az utcán találok magam. Ujra erőt vesz rajtam ez a különös érzés. Minden a régi, minden ismerős és azért mégis minden de megváltozott. Nem tudok most oda menni, ahová utazásom célja vezet, hiszen nem a szülőimhez igyekszem, ők rég pihennek idegen temetőben. Tovább bolyongok céltalanul és egyszer csak egy kis zeg-zugos utcában, egy ismerős sárga ház előtt találok magam. Itt lakott a Dohl néni.

És látom magamat, ahogy rövid kis szoknyácskában, kis rongyos cipőmet viszem a Dohl bácsihoz foltoztatni. Szép virágos udvaron megyek végig és hátul az udvaron egy kis barátságos szobába lépek, ahol minden mosolyog. A napsugarak, a muskátlik az ablakon, a kanári és két kedves öreg arc: a néni, meg a bácsi.

A bácsi mindig kalapácsol, a néni köt, vagy foltozgat. Az öreg fütyöl, ez a kanarit is eleven nótázásra lelkesíti, a néni vékony magas hanggal velük igyekszik. Ahogy észrevesznek, össze-vissza csókolgatnak, elékerül valahonnan egy fűrt szőlő, barack, télen sült alma, sütő-tök, de mindig valami, aminek kis gyermek-lelkek örvend — és kezdődik a beszélgetés. Kíról másról, mint a Dolf-ról, egyetlen élő fiukról. A többiek mind meghaltak. Tizenkettő volt, fiu, leány vegyesen, sok kinnal, nélkülözéssel fölnevelték őket, aztán meghaltak. De Dolf, az él! Igaz, már tiz éve, hogy künn van idegen országban. Hamburgban látta valaki utoljára. Még nem irt, de meglásd, anyus — ezt a bácsi mondja —, egyszer csak itt lesz. Négylovas hintóval érkezik, akkor te is kocsikázol, anyus, sok pénze lesz, házat építünk, urason élünk. Mert megfogadta, csak mint gazdag ember jön majd haza. Hiszen eleget nélkülöztünk, amíg tizenkettő felnőtt. Ha Dolf hazakerül, akkor kezdődik a mi életünk.

Az öreg ragyogó szemmel, lelkesen magyaráz, a néni mosolyog és egy könnyet törül ki titkon a szeméből. Én boldogan majszolom a szőlőt. És később én és a többi gyermek a családból, ha haza kerültünk, ki egyetemről, ki nevelőintézetből, mennyivel szivesebben ültünk a kedves, vidám öregeknél, mint a büszke gazdag nagynéniknél, akik emeletes, fényes házakban laktak és fehérbóbítás szobaleány kínálta a szendvicset a teához.

Most is, mint harminc évvel ezelőtt, a kis ajtó előtt találok magam. Kopogtatok. Idegenek nyitnak ajtót. Dohlék? Az öreget már eltemették, a néni meg a szegények házában van. A rokonai?

Nem szívesen engedték és szegény, amíg dolgozni tudott, szívesen is maradt náluk. De aztán mind jobban öregedni és gyengülni kezdett, utolsó erőfeszítéssel a szegények házába ment és nincs hatalom, mely onnan vissza hozza. Senkinek sem akar terhére lenni.

És már indulok is a szegények háza felé. Ismerem a járást, hiszen itt nőtem fel, ebben a kicsiny városban. Itt is szép virágos kert, mintha csak Dohl néni magával hozta volna, muskátlik az ablakon, madárscsiripelés és sok, sok derült arcu, tiszta öreg nénik. Ott ketten beszélgetnek, hamiskáson kacsintgatnak egymásra, nyilván most is a régi szomszédasszonyt szapulják. Mindig oda égett a rántása, kifutott a teje. Ártatlan dolgok és ki törődik vele, hogy ezek a fogatlan nénik itten miről beszélgetnek. Mindegyiknek kötés van a kezében, sebesen egymáshoz ütődnek a kötőtűk. Hosszu, hosszú harisnyát kötnek. Vidámak és mégis úgy érzem, mindegyik csak addig szeretne élni, amíg a harisnyáját befejezi. A vége felé már mind csak rövidebb, rövidebb sorok következnek, könnyen halad a munka. De másikat kezdeni? Ugy gondolom, egyiknek sincs már kedve. Van, amelyik talán be sem végzi már: pedig boldog, aki úgy hal meg, hogy nem maradt itt félbe a harisnyája.

A Dohl nénit keresem. Ott ül az ágya mellett, dideregve, fénytelen szemekkel, munka nélkül, aki mindig dolgozott, az én öreg Dohl nénim. Odafutok, csókkal borítom hideg, reszkető kezeit s akkor veszem észre, hogy egy fényképet dédelget a kezében. Megmondom a nevemet, reám ismer, megölel, boldogan mutatja a képet és — mintha csak tegnap hagytuk volna félbe — a fiáról kezd beszélni. Az ő képe. Él, irt, pénzt küldött, sok pénzt, gazdag ember lett belőle. Hamburgban él, szép sokemeletes házban lakik, saját autóval jár. Sokat küzdött, dolgozott, amíg elérte a kítűzött célját. Addig nem akart életjelt adni magáról. Most már ő is öreg, 70 éves, nem birná a hosszú utat, már nem tud haza jönni. „Könyörögtem, küldjék vissza neki azt a sok pénzt, minek itt nekem és írják meg neki, hogy én is nagyon jól vagyok, jómódban, kényelemben élek. De azt ne írják, hogy hol vagyok, csak azt nem. Nem akarom, hogy szegény az édesanyját szégyelje. Én pedig, ha már ide jöttem, innen el nem megyek, itt akarom a halált bevárni. Az ő fia is olyan nyugtalan vérű, amilyen ő volt. Ki ment Amerikába.“ Könny szökik a néni szemébe, mélyen sóhajt. „Vajjon ő ir-e az apjának?“

Aztán újra csak mosolyogva a fia fényképét mutogatja. „Ugye szép ember az én Dolfim? Csak hiába, én már nem látom, vak vagyok.“ Ujra könnyet morzsol el fénytelen szemében és reszkető ujjával oly gyengéd szeretettel simogatja a hideg fényképet, mint ezelőtt ötven évvel bucsuzó fia fürtös homlokát.

A nap lemenőben van, egy bucsuzó sugara reá esik a Dohl néni hófehér hajára, glóriával vonja körül a fejét, de az én lelki szemem tövisszoszorut és aranykoronát is lát ezen a szép öreg fejen.

Jakab Miklósné.

Elnöki megnyitó.*Tisztelendő Köri Közgyűlés!*)*

Tűnnek az évek fölöttünk, nehéz, robotos munkában kifáradva nem is vesszük észre az idők haladását, csak így évfordulók alkalomával figyelünk fel számbavenni az elmúlt év eredményeit, sajnos azonban e tekintetben mind kevesebb és kevesebb a számbavenni való. Egyházunk hajója veszedelmesen közelít a zátonyhoz s nincs ki megtérítse vagy megállítsa veszedelmes útján.

Az áldozatkészség, az unitáriusok e hagyományos tulajdonsága mind inkább eltűnőben van, az egyház bevétele fokozására semmi komoly akció nem indult.

Hogy egyrészt a vagyonszeres agrárreform, másrészt az előre látás nélküli iskolapolitika folytán keletkezett óriási deficit kiegyenlíthető legyen, a belső emberek súlyos megadóztatása után történt ugyan újabb próbálkozás a hivek egy egészen csekély részére terhes adó kivetése által, hogy valamiképen felszinen tartható legyen a roskadásig megterhelt hajó. Hasztalan kísérletezés, mely csak arra lesz jó, hogy a még áldozatkész hiveket végleg kimerítse.

Eltételezve attól, hogy méltánytalanok tartom az egyházi tanácsosoknak súlyosabb méretű megadóztatását, mivel ők már a tisztességükkel járó kötelezettségeikből kifolyólag terhelve vannak, e mellett célhoz sem fog vezetni a hiveknek oly korlátolt számbani megrovása, bármily magas kulcsot állapítsanak is meg.

És végre is, hogy egyeztethető össze az igazságérzettel az, hogy azok, kik az egyházi adót mindig becsületesen megfizették, most már vállalják még az adófizetéstől kezdettől fogva mereven elzárkozó hivek magatartása folytán keletkezett deficit kiegyenlítését is?! Ily módon évek hosszú során alkalmunk fog nyulni a lelkiismeretesen fizető hiveknek nyolc-tízszerezésén, ha mindenki kivenné a részét belőle, s így végeredményben a hivek egy elenyésző csekély részére fog hárulni az egyházi terhek hordozása. De meddig fogják azt birni a mai súlyos gazdasági viszonyok között!

Sokkal radikálisabb eszközöz kellene nyulni, hogy tartós eredményt érhessünk el: a hivek összességének megadóztatása, illetve a már kivetett adó szigorú felhajtása, egyfelől a súlyos hajóról a fölösleges terhek kidobása, egyik középiskolánk megszüntetése másfelől, ezek azok a segítő eszközözök, amelyeknek keresztülvitelét évek óta hasztalan szorgalmazzuk.

A deficit kisebbitéséhez járulna a Magyar Párt 1928 januári nagygyűlésében tett azon javaslatom keresztülvitele is, hogy egyes szegényebb községekben, ahol két, sőt három felekezeti iskola tengődik egészen kisszámú tanulóval, felekezeti megegyezés alap-

*) A marosi kör ez évi rendes közgyűlésén tartott f. ü. gondnok-elnöki megnyitóját, már csak iránytmutató tartalmáért is, örömmel adjuk közre.

ján a gyengébb iskola szünjön meg működni, s a megszüntetett iskola fenntartója is járuljon hozzá a megmaradt iskola fenntartási költségeihez. Ily módon lényeges megtakarítást lehetne elérni minden egyháznál. Az első és harmadik mód végrehajtása elé a kisebbségi egyházak egymással szembeni irigykedése és elfogultsága vet gátat, amely egy magasztosabb cél érdekében is a köznapi kicsinyes felekezeti érdekeken nem tud felülemelkedni s emiatt minden ilyen és hasonló irányú felekezeti közötti megegyezés csődbe jut már a kezdet kezdetén, a második eszköz alkalmazása a saját egyházunk vezető emberei között dúló harc és kicsinyeskedés miatt szenved késedelmet és tolódik ki évről-évre a megoldás addig, amíg anyagi erőink teljes felörlődése után késő lesz már ezen utóbbi mód alkalmazása is úgy, hogy egy helyett esetleg mindkét középiskolát kénytelenek leszünk feadni. Mert az állam támogatására nem számíthatunk. Hisz ép ott az eredendő hiba, hogy mindig idegen segítséget vártunk, sohasem alapoztuk egyházunk exisztenciáját a saját erőnkre.

Komoly, erős elhatározás helyett a jobbra-balra ingadozás, gyors, erélyes cselekvés helyett a halogatás idejét éljük.

Hol itt a kivezető út, hol a próféta, ki ezt megmutassa és biztos irányban erős kézzel vezessen?!

A fent vázolt sötét kép mellett csak elvélve jelenik meg egy-egy fénysugár, mint pl. vásárhelyi templomunk létrehozása. Olyan ez az eredmény, mint számumjárta Szaharán egy üde oázis.

A mi egy igaz Istenünk hintve minden áldását ezen egyházköztség híveire, annak vezetőire nemcsak azért, hogy örök emléket emeltek hitbuzgóságuknak és áldozatkészségüknek, hanem azért is, hogy csügged, egyházunk jövőjéért már-már kétségbeeső lelkünkbe újabb reményt öntöttek, amikor demonstráltak: van még élniakarás, áldozatkészség s van hit a jövőben. — A gyűlést megnyitom.

K. Nagy Árpád.

.....

Hozzászólás

a „Haladás vagy visszafejlődés”-hez.

Magas hegycsúcson állottam az erdőszélen, zordon, szürke sziklák között, mohalepte vén óriási fenyőszálak tövében. A hatalmas sziklaszirtek zugaiban élő piros vadszegfűvirágok nyilottak: mindenike egy-egy gyöngéd, bájos és szeretetteljes gondolatja volt a zordon, fenséges természetnek.

A Nap teli aranykereke lassan gördült je az égen. Karimája már érintette a kék látóhatárt. Biborszínű és rubintkőszínű és sárga és rózsás és sáfrányszínű köntöst váltó felhőcsipkék serege lebegett a magasságokban: lehellelfinom dekorációi a hatalmas, a grandiózus természetnek. Halk, puha lépésekkel érkezett a homály s reáborult az alattam és előttem pihenő tájra. A vénséges fenyőfák

lágyan ingatták fejüket s bólintgatva beleszenderültek százados álmukba. Csöndesség volt és magányosság, csak a szívem verését hallottam.

A reáboruló fenségesség sulya alatt az Ur közellétét érzem s mélységes megilletődéssel rebegték ajkaim: Dicsőség a Szeretetteljesnek, az Üdítőnek, a Fenségesnek, az élő Istennek!

S az éjszaka reáterítette bársonyköpenyét a nagy Mindenségre és fejem fölött kigyulladtak miriádnyi csillagmécsek... és a megjelenő Végtelenségben az Ur ittlétét érzem, és mély alázatossággal rebegték ajkaim: Dicsőség a Határtalannak, a Véghetetlennek, az Örökkévalónak, az élő Istennek!

Mint szegény ember mentem föl a csucsra, s mint gazdagsággal telilelkű ember tértem vissza.

Hetekig éltem a kincses gazdagságból...

S azután újra fölmentem kincses gazdagságot keresni.

Mire fölértem, egyhangu szintelen köd feküdte meg a csucsat. Nem láttam a mohás fényőriásokat, a szürke sziklaszirteket, a pirosan égő vadszegfűvirágokat eltakarta a ködköpenyeg. A nap-sugár nem világított, az ezerszinű felhőcsipkék nem voltak meg. A morózus csöndben leszállott a csillagtalan éjjel.

Dobogott a szívverésem, és — nem éreztem az Ur közellétét; csak a tartalmatlan ürességet körülöttem.

S lejöttem onnan üres kézzel, üres lélekkel...

Mint szegény ember mentem föl, mint szegény ember jöttem vissza.

Lyra a lélek, plectronja a tárgy.

* * *

Óriási házban voltam, magas, komoly és komor, rengeteg teremben. Tompa, egyhangu szürke világosságban nagyhomloku tudósok, szónokok, bölcsek ültek a pódiumon. A vallást és Istent elemezték és magyarázták. Hallgatott a hallgatóság.

És fősorakoztak a vallásbölcseleti érvek, és gomolyogtak az ontológiai, a kozmológiai, a fizico-theológiai argumentumok metafizikai ködszerkesztményei és az ész-okok; és játszottak és kergetőztek önmagukkal, önformáikkal, mint a macska saját farkával. Zörgött a malom, de a lisztet nem láttam. És sarjadoztak a szóvirágok és égtek a gondolatlángok.

Megnéztem közelebről: a buján sarjadozó szóvirágok nedvtelen, illattalan herbariumvirágok voltak, a gondolatlángok fényeskedtek ugyan, de nem melegítettek.

És a hervadt, sápadt szóvirágokból és hidegenégő gondolatlángok gőzköréből kilépett egy emberielmealkotta ködképszerkesztmény: egy construált, halott és vértelen transcendens Lény. S ezt — reákrván az Omnipotentia, az Ubiquitas, az Infinitas attributum-palástját — elnevezték Istennek.

Féltem tőle. És tovább némáskodott a hallgatóság...

És egyszerre csak kinyílt a terem egy magas ablaka s beáramlott az ezerszinű meleg napsugár és megvilágította az arcokat, beömlött a ház előtti kert és tájék zaja, az Élet zaja, bekondult egy templomnak harangbugása, fölemelte a sziveket, megtermékenyítette a meddő lelkeket. Elfakult és elenyészett a halványképű, vértelen herbariumlény, — harmónia töltötte be a termet és — az Őt áhítozók előtt megjelent az Élő Isten... Fölszabadulva ujjongott a hallgatóság: Alleluja, alleluja!...

Lyra a lélek, plectronja a tárgy.

* * *

Az egyiptomi Medinet Habu-ban áll a Memnon-szobor: hallgatók kökolosszus. Csak akkor szólal meg, ha reásüt a felkelő színes napsugár.

* * *

A természetes ujitások kopognak az ajtón s bebocsáttatást kérnek. Elodázhatók, de el nem utasíthatók, éppen mert természetesek és ezért szükségszerűek. A szokások járommá válhatnak, legyenek bár tiszteletre méltóak,

„...De hogyha mindent ural a szokás,
Nem épül s el nem készül sohasem
Az Igazságnak tiszta temploma...
És omladék az omladékra gyűl,
Toronymagasra nő a tévedés
S az Igazság napfényre nem kerül.“

(Shakespeare.)

W. M.

Zárszó.

Ezt a rovatunkat utóbbi időben teljesen lefoglalta a képeknek templomainkba való bevitelének megvitatása. Most már, a Főtanács tövében, mely e kérdésben dönteni fog, illő, hogy lezárjuk a vitát. Mintegy összefoglalásul és részben kiegészítésül azonban legyen szabad a szerkesztőnek is megtennie a maga észrevételét e kérdéssel kapcsolatban.

Mindenek előtt azzal kell tisztába jönnünk, hogy milyen szempontból vehetjük ezt a kérdést vizsgálat alá. Nem tartok helyesnek két szempontot a felvetettek közül. Egyik az, hogy ez a kérdés már eldőlt, mert Dávid Ferenc kidobatta a képeket a templomokból. Bármennyire elismerjük is Dávid Ferenc nagyságát, s bármennyire iparkodjunk is az általa megjelölt utakon haladni, mégsem fogadhatjuk el dogmául összes intézkedéseit. Sőt, ha minden kri-

tika nélkül, csak az ő tekintélyének alapján fogadnánk el némely dolgokat, akkor tagadnók meg őt a legjobban. Mert Dávid Ferencben nem a részleges volt a fontos, hanem az egész — nem a betű, hanem a szellem. Az az *irány* és az a *módszer*, amelyet reánk hagyott. Az igazság kutatásának merése és vállalása vallási téren is: ez a Dávid Ferenc öröke.

A másik szempont, amely felvetődött, hogy ennek a megvitatása nem a hívek, hanem a Főtanács feladata, annyira bürokratikus hódolattal hangzik, hogy azt szinte cáfolnunk sem kell. A katolikus egyház dogmái szerint lehetne talán azt mondani, hogy valamely hittétel megformulására egyedül csak az egyetemes zsinat illetékes; ám ez alól is van kivétel, pl. a pápa csalatkozhatatlanságának kimondása után, a pápa is illetékes dogmákat *formulázni*. A protestáns egyházak alapelve azonban éppen az, hogy a tekintély elve nem az egyházon, hanem a Biblián épül fel, melynek természetes következménye, hogy mindenki olvashatja és magyarázhatja a Bibliát: tehát az összes vallási kérdéseket is. Nálunk, unitáriusoknál, még ennél is több szabadság van engedve az egyéni értelmezésnek, ugyannyira, hogy még papjainktól sem vesznek be semmiféle olyan esküt, amely megtiltaná nekik a szabad kutatás és véleményalkotás lehetőségét. A Főtanács, mint legfőbb törvényhozó testület, dönt és törvényt alkot, de rendszeren a körök, szakbizottságok és mások megkérdezése után. Éppen ezért minden oly tárgy megvitatásával, mely egyébként sem a közérkölcstséget, sem az egyház egyetemes létét nem sérti vagy veszélyezteti — tulajdonképpen a Főtanácsnak teszünk szolgálatot, amennyiben feltárjuk a kérdés megvitatásához szükséges adatokat s egyuttal a nem hivatalosak felfogását is erre nézve.

A jelenlegi kérdést három szempontból lehet vizsgálni. Történelmi, hittani és gyakorlati szempontból. *Történelmi* szempontból nézve a dolgot, le kell szögeznünk, hogy a legujabb archeologiai kutatások szerint megdőlt az az érv, mintha az első keresztények (kiknek elveihez és életmódjához alkalmazkodni a legtöbb protestáns egyház igyekszik) üldözték és gyűlölték volna a művészetet és nem túrték volna meg azt imahelyeiken. Már a katakombákban is találkozzunk a keresztény művészet első nyomaival s később, amikor a keresztények megkapták a római és görög templomokat, mindenütt meghagyták a régi szobrokat, festményeket, diszítésekét, amennyiben azok nem voltak erkölcstelenek. Tertullianus támadása sem a művészetek ellen volt, hanem korának léha és erkölcstelen irányu művészetét kifogásolta csupán. Clement de Alexandria pedig igen szépen nyilatkozik a művészetekről írásainak „Emberi művészetek és isteni tudomány egyaránt Istentől származnak“ című fejezetében. A kereszténység további történetében három olyan mozgalommal találkozunk, amely a művészeteket támadta: az aszkéticizmus, ikonoklaszticizmus és a puritánizmus. Az aszkéticizmus a

világ minden örömről való lemondást hirdette a tulvilági üdvösségre való előkészület kedvéért s így a művészeteket sem ápolta. Viszont sehol sem látjuk, hogy mozgalmat indított volna a képeknek és szobroknak a templomokból való eltávolítása végett. Az ikonoklaszticizmus, melyet a történelem (magyarul) így ismer: képprombólók, a „*kidbrázolások*“ ellen tüntetett a második parancsolat alapján, viszont a művészet többi ágait igen élénken pártfogolta. Végül a puritánizmus a protestáns visszahatás elve alapján kifogást emelt a templomok diszitése ellen, az ótestamentumból véve a tiltó intézkedéseket, ám úgy válogatva ki azokat, hogy ahol azok például ceremoniát, tehát bizonyos fajta művészetet is irtak elő, ott azonnal hátat fordított ugyanannak a forrásnak, ahonnan előbb pedig főérveit szerezte. Általában soha sem szabad felednünk, hogy a puritánizmus—visszahatás volt, amelyet ma már azok sem követnek, akik pedig a puritánok közvetlen leszármazottjai: az angolok és amerikaiak.

Ha a művészet és vallás közötti elletétet keressük, akkor azt a nem-keresztény Plátónál találjuk meg, aki három érvet hozott fel a művészet ellen a Köztársaságról írott utópiájában: 1. a művész teremt minden különösebb tekintet nélkül a jóra és a rosszra, tehát nem áll erkölcsi alapokon; 2. a művész a külsőleges és ezért felületesebb oldalát imitálja mindennek, következésképpen igen távol áll az igazságtól; 3. a művészet, legyen az költemény, festmény vagy dráma, egyaránt a szenvedélyek felizgatását idézi elő. E három okból kifolyólag az ő elképzelt Köztársaságában nem tartotta kívánatosaknak a művészeteket. Ez a nézet azonban, amint látjuk, egyáltalán nem keresztény s talán az igazságához is sok szó fér. Arisztotelesz például, a másik görög filozófus-óriás, egészen más-ként vélekedik a művészetekről. Az az igazi filozófia, mondja ő, amely az emberi természetet a maga egészében tárgyául veszi. Tehát a művészet, mint az emberi természet egyik legspontánabb megnyilatkozása, szintén hozzá tartozik a filozófia tárgyköréhez. A világmindenség tervszerűen, okszerűen felépített rendszer s így a művészetnek is, mely már létezésével igazolja szükségességét, kell, hogy valami kiváló szerepe legyen az életben.

Mindmáig a kereszténység és a művészet egymáshoz az Arisztotelesz által adott formula révén közeledtek s gyarapították egymást. A művészet igen nagy mértékben hozzájárult a keresztény áhitat emeléséhez, viszont a kereszténység alkalmat adott a különböző művészeteknek a fejlődésre azzal, hogy tárgyat adott. Bármely más vallást vagy világmozgalmat is vizsgáljunk, egyik sem tudott olyan tárgyakat adni s következésképpen oly termékenyítőleg hatni a művészetre, mint a kereszténység.

A reformáció s a Zwingli és Dávid Ferenc képek elleni harca részben visszahatás volt, részben pedig annak a ténynek a felismerése, hogy a művészet nem szolgálni, hanem kormányozni

kivánta már akkor a vallást. Az ilyen káros hatás ellen természetesen kellett és ezután is kell tiltakozni s ez a tiltakozás sokszor bizony képrombolássá is fajulhat, de azután ismét csak össze kell, hogy találkozzanak művészet és vallás.

Egyetemes egyháztörténeti szempontból tehát nem lehet kifogást emelni a képek ellen. A mi sajátlagos unitárius történelmünk sem tiltja ezt. Hogy Dávid Ferenc és az angol és amerikai puritánok, az ottani unitáriusok ősei, miért emeltek kifogást ellenük, azt is láttuk. Viszont a mi régebbi erdélyi templomaink valóságos tárházai a régi magyar művészetnek dekorative legalább; gondoljunk csak akár a kövendí, akár más templomunkra, ahol a nép a maga tudása és izlése szerint iparkodott művésziessé tenni a templomát. Angol és amerikai testvéreink pedig valósággal versenyre kelnek templomaik minél díszesebbé és művésziesebbé való tételében. Amerikában külön egyesület, az Unitarian Art's Guild foglalkozik a művészet felkarolásával vallásos életünkben.

Hittani szempontból nem kell sokáig bíráltnunk ezt a kérdést, mert hiszen a fennebbi elmélkedésünk során ez is elintéződőtt nagyjában. Mindössze a második parancsolat meg nem szegését kell szem előtt tartanunk, hogy Istent magát ki ne ábrázoljuk.

Gyakorlati szempontból nézve azonban a dolgot, kénytelenek vagyunk állást foglalni a képeknek és szobroknak templomunkba való bevitele ellen. Mindenek előtt tudnunk kell azt, hogy a protestáns templom egészen más célt szolgál, mint bármely más templom. Minden más templom ugyanis áldozat-bemutatósi hely, oltárral vagy annak megfelelő hellyel. Csak a protestánsok jutottak el arra a vallási magaslatra, hogy Istennek szellemiekben (imában, stb.) mutassanak be áldozatot buza, kenyér, bor, tömjén, stb. helyett. Ennek megfelelőleg a protestáns istentisztelet középpontja nem egy áldozat bemutatása, hanem Istennel való találkozásnak előkészítése a Róla nyert megismerések alapján. Ezért, amíg a katolikus templomokban egyáltalán nem rontja le sem a templom, sem az istentisztelet egységét az, hogy a templomban nemcsak egy, hanem több oltár, Mária, Szent Antal, stb. imádkozó helyek, képek, szobrok vannak, mert hiszen ugyanegy időben több helyen is mutathatnak be áldozatot, imádkozhatnak — addig a protestáns templomot még elképzelni sem lehet két vagy három szószékkel, még kevésbé úgy, hogy azokon mind egyszerre prédikáljanak is. A protestáns templom nem tagolható részekre, annak, mint egyetlen imának kell Isten felé szárnyalnia és vonzani. Nézetem szerint tehát, bármily magasztos tárgy legyen is egy kép vagy szobor, az nem való a mi templomainkba akkor, amikor mi ott istentiszteletet tartunk a magunk lithurgiája és felfogása szerint. Az részekre tagolni a templom, az istentisztelet, az ima, a hivek közösségének nálunk nélkülözhetetlen egységét. Ez a főkifogásom a képek és szobrok ellen, nem is említve azt, hogy nálunk, a mi szegényes

viszonyainknak megfelelően, olcsó, fércmunkát kellene beállítanunk templomainkba, amelyeknek még a tárgya sem lenne elég magasztos, mert bizonyára egyházi nagyjainkat festetné meg a legtöbb egyházközség. Az ellen meg egyenesen tiltakoznunk kell, hogy akár Dávid Ferencnek, akár bármely más, egyébként kiváló egyházi nagyunknak a képét előbb vigyék be a templomba, mint a názáreti Jézus képét!

Viszont igenis szükségesnek látom, hogy a művészet minden más ágát, építészeti kiképzéseket, dekorációkat, festészetet, kézimunkákat, világítást, zenét, stb. vigyünk be templomainkba. Azok nem törik meg a templom egységét, mert természetüknél fogva egyetemes hatást adnak.

A Főtanács természetesen határozni fog e kérdés felett, szeretnők, ha a lapunkban elhangzott véleményeket is elolvassák és meghallgatnák határozathozatal előtt.

S ezzel a Hozzászólás rovatnak ezt a kérdését lezárjuk. Megmarad azonban tovább is ez a rovat, hogy lehetővé tegye közérdekű egyházi és vallásos kérdéseknek megvitatását. A szerkesztő kéri az olvasókat, érezzék olyan barátjuknak ezt a lapot, amellyel néha el-elbeszélgetnek s megvitatnak egyes dolgokat.

.....

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Lapunk jelen száma a szerkesztő betegsége miatt késett.

Unitárius Kereskedők és Iparosok Köre.

Végre megalakult nálunk is az első Kereskedők és Iparosok köre. Szükségessége már régóta érzett. Amint a falu népének megvannak a maga külön problémái, épügy megvannak a városi embernek is, még pedig sokszorozott mértékben és differenciáltan. A városi hivatalnok és tisztviselő osztály külön csoportot alkot a maga problémáival, életkörülményeivel, s az iparos-kereskedő társadalom szintén külön csoportba kell, hogy különüljön, ha nem akar egyszerűen utánzó, követő és vezetett lenni abban a másik városi csoportban. S pedig nem akar. A két csoport között ugyanis nem az a különbség, hogy az egyik tanultabb, mint a másik, vagy hogy az egyik intelligensebb lenne, mint a másik, hanem csak abban, hogy ugy a tudásuk, mint az intelligenciájuk másfajta, s egymástól különböző. Eltekintve attól, hogy ma már kereskedők és iparosok között egyáltalában nem ritka az érettségivel, sőt egyetemi diplomával bíró ember — az ipar és a kereskedelem akkora szaktudást követel meg, hogy abban otthon lenni egyáltalán nem kis dolog. Ezért el lehet mondani, hogy amennyire értelmetlenül állana egy kereskedő, vagy iparos, ha valami irodába betévedve, ott a magasabb

nemzetgazdaságtan tétéleiről beszélne valaki, ép oly értetlenül állana az a tisztviselő, vagy tanár, aki a műhelybe betévedve valami szakbeszélgetésnek lenne fültanuja. Vagyis, a kétféle foglalkozású ember között nem rangbeli s nem intelligenciabeli különbség van, hanem csak a foglalkozással járó szaktudás különbsége. Nem lehet tehát azt kívánni sem egyiktől, sem másiktól, hogy a másiknak alárendeltjévé váljon, még egyházi célu egyesületekben sem. A római katolikus egyház már régen felismerte a modern időknek ezt a követelményét, s külföldön, különösen Németországban, de Magyarországon is, s legujabban Kolozsvárt, megszervezte a római katolikusok Iparos és Kereskedő Egyesületeit. Ez a külön való megszerveződés nem azt jelenti, hogy ezentul tehát külön utakon fog járni egy egyházközség iparoskereskedő és intellektuel közönsége, hanem igenis azt, hogy mindenik a saját egyesületében otthon érezve magát, most már bátran és a második sorba való kerülés veszélye nélkül fog eljőnni minden olyan gyülekezésbe, amely az egyházközség hiveinek egyetemességét hívja össze. Ha mindenik csoport tudja, hogy neki magának meg van a saját köre, s hogy ennek révén őt, foglalkozását, világnézetét, céljait, elfoglaltságát a többiek is megértik és méltányolják, — akkor nyugodtan és önérzetesen vesz részt az egyházközség életében, ahol eddig esetleg azért nem vett részt, mert úgy érezte, hogy őt ott mellőzik, hogy ő nem elég „művelt“, vagy nem elég gazdag ahhoz, hogy az eklézsia vezető elemével egy sorba állhasson.

Az elmondottakon kívül erre a külön megszervezkedő csoportra vár az iparos és kereskedő ifjak felkarolása is, akik bizony a háboru után mindenkinek mostoha gyermekei voltak. Végül pedig szakelőadásokkal, megbeszélgetésekkel képezhetik egymást, s megvitathatják az eklézsia anyagi helyzetének állapotát, amelyhez nekik, mint szakembereknek, kétségtelenül a legnagyobb hozzáértés jogán, privilégiumuk kell, hogy legyen.

Kolozsvárt október hó folyamán alakult meg az Unitárius Kereskedők és Iparosok Köre. A beszerzés munkáját Szent-Iványi Sándor lelkész végezte, de a megalakuló gyűlésen részt vett Föt. Dr. Bóross György püspök ur és Ürmössi Károly espereslelkész is. Az első tisztikar így alakult meg, diszelnök: Ormai Kálmán, elnökök: Király József és Tana Ferenc, ü. v. alelnök: Müller Géza, főtitkár: Andrásfi Gyula, pénztáros: Papszt Gyula, ellenőrök: Kahlfürst Imre és Nagy Károly, teremgazda: Andrásfi Ferenc, könyvtáros: Major József. Az U. K. I. K. legelső tiszteletbeli tagjául választotta meg Demény Andor, egyházi műszaki tanácsos fiát, mint aki az egyházi életben, valamint az ifju egyesület megszervezésének terén áldozatos munkásságával kitűnt. Az U. K. I. K. egyházi elnökévé Szent-Iványi Sándort választotta meg. Reméljük,

hogy az ifju egyesület szép munkálkodást fog kifejteni, s megvalósítja a hozzáfűzött várankozásokat.

Székelykeresztúri főgimnáziumunkról örömmel jelentjük az alábbiakat: A székelykeresztúri főgimnázium új tanévének kezdetén az iskola népessége és elhelyezési viszonyai a következő képet mutatják: Beiratkozott összesen 147 tanuló. Ebből unitárius 96, ref. 35, róm. kath. 13, lutheránus 2, izr. 1. Az alsó tagozaton (I–III. o.) 70, a felső tagozaton (IV–VII. o.) 77 tanuló van. Nemzetiség szerint: 145 magyar, 1 német és 1 zsidó. Ez a létszám a múlt évvel egyenlő, csupán az unitáriusok száma apadt 2-vel. Más intézetekből jött 11, míg tőlünk más intézetbe csak 4 távozott.

Az iskola a Küküllő völgyében szabad területen nyugszik. Kertje mélyen lenyülik a Küküllő és a Gagyi összeömléséig. Az iskola 3 része a bennlakás, a főgimnázium és a tápintézet mind különálló épületekből áll. A több hold területen legideálisabban fekvő tanintézet hatalmas fákkal beültetett parkjában, vagy a teljes méretű játszótérén, a gyümölcsös kertekben, a kavicsos sétautakon, a zöld pázsitos tereken, szabad levegőtől duzzadó tüdővel, egészséges idegzettel kora tavasztól késő őszig tanulnak, gyönyörködnek, fejlődnek a jövő magyar társadalom csemetéi.

A főgimnázium táp-intézetében 100 tanuló étkezik a jelenkori egészségtan törvényei szerint. Az internátus átalakult. A vén diákok kedves emlékeinek színtere új diszleteket kapott. Az ősi bagolyvár ma palotává szépült. Az új kettős ablakok, vakolt mennyezet, cement folyosók és festett falak, a világos és jól berendezett tanuló szobák, a villanyvilágítás áldásai, a jó levegőjű tiszta hálószobák, szellős folyosók, a célszerűség és egyszerűség az egész épületben mind a tanulás lehetőségének a biztosítását szolgálják. Az ifjuság, tanárai vezetésével, gyakran meglátogatja a négy viz völgyében izzadtságtól barázdált testvéreit.

Érettségi eredmény: Az 1930. évben összesen 29 tanuló jelentkezett a júniusi és szeptemberi érettségi vizsgára; ezek közül 15 tanuló tette le a sikerrel a vizsgát.

Orgonaszentelés. A szentgericei egyházközségünknek f. évi október hó 12-én egy igen-igen szép és magasztos ünnepe volt. Orgonáját, amelyet annyi áldozattal és kitarói munkával javított ki, ezen a napon szentelte föl és adta át a használatnak.

Délelőtt 11 órakor istentisztelet volt, amelyen Biró Izsák lelkész buzgó imája után az ünnepi és fölszentelő beszédet dr. Varga Béla egyh. főjegyző tartotta, ki Jakab apostol 5. levele, 13. verse alapján, oly szépen, világosan és meggyőzően beszélt, hogy kifejtett gondolatai és találó szavai az általános érdeklődés és a merő figyelem mellett a hallgatót hinni, bízni s még a legnagyobb szenvedésekben is remélni tanították.

Délután Biró Izsák lelkész és Hegyi Pál kántor-tanító vezetésével az ifjuság a „Kulturházban“ egy jól sikerült népünnepélyt rendezett. Bükkösi Márton, Erdei Károly, Bereczki Károly, Iszlai Zita, Jakab Kálmán, Gál Domokos, Erdei Ferenc és Iszlai Irén szereplők megmutatták azt, hogy a mindennapi munka teljesítése és végzése mellett a közért is áldozni és tenni tudnak, ha azt a helyzet és a körülmények is úgy kívánják és úgy akarják, mind jók voltak és ügyesen játszottak.

De dicséret illeti az unitárius Énekkart is, amely szereplésével úgy az istentiszteleten, valamint a népünnepélyen is általános elismerést és tiszteletet szerzett magának. Helyét mindenik tag becsülettel állotta meg.

A már fentt jegyzettek és látottak mellett boldog örömmel szemléltük azt is, hogy e szép napon együtt ünnepelt felekezeti különbség nélkül az egész község. A nép látta a vezetők nemes példáját, sietett hitbéli különbség nélkül örvendezni az örvendezőkkel s testvéri kezet szorítva ünnepelni a nagy napon. Hite v. más vallása senkit félre nem vont, vissza nem tartott a szép és kedves ünnepléstől. Oh, ha ez mindenütt így lenne, be másképpen folyna akkor sorsunk, szegény elárvult, szenvedő népnek.

L. M.

Rava emlékünnepe. Kedves kis bucsu-ünnepély zajlott le szept. 28-án a ravai öreg templomban Sárosi József öreg lelkész-társunknak 42 évi egyházi szolgálat utáni leköszöntése és kibucszuzása alkalmával. Beszédjének eszméje a „remény és emlék“ volt. Remény, mellyel kezdte és folytatta nemes hivatását — és emlék, mellyel most már elvonul pihenni vágyó öregségével. Kellemesen eleveníti fel hosszú szolgálatának egyes nevezetességeit és a végén igen említésre méltó számadatokkal fejezi be bucsu-beszédét: „Eskettem 177 párt, kereszteltem 649 gyermeket, konfirmáltam 412-et és eltemettem 515 egyént.“ „E szószéken kezdettem meg első templomi szolgálatomat — bárha közben 14 évig Széckfalván szolgáltam —, most 28 évi emlék után ugyancsak e szószéken és e templomban fejezem be azt, áldott legyen e hely és e templom, a hívek stb.“ Ezután következett a ravai kántornak ez alkalomra választott bucsuzó énekszólója. Utána az egyházközség gondnoka elbucszuzik Rava község nevében. Majd Ajtai József tanító könnyek között válik meg szolgatársától. Berecki József bucsuszavai után Barabás Béla lelkész áll a bucsuzó pap elé, megemlékezvén arról, hogy Sárosi bácsi volt az, ki bevezette őt egyházi hivatalába és most éppen ő neki jutott az a szerencse és kedves megbízás, hogy az egyházkör, a munkatársai és körünk vezetője, az esperes

Aki gyümölcsfa-csemetéket akar beszerezni, szerezze be szükségletét Nagyenyeden Szabó Albert unitárius presb. afiánál, aki faoltványtelepéről a legjobb fajtájú és minőségű fákat szállítja. Vétel-áraiból 10%-ot is nagyenyedi egyház segélyezésére ajánlott fel.

nevében kívánjon hosszú, hűséges, pontos és békés lelkészi szolgálata után kellemes, nyugalmas öregséget az ő szülőfalujában és családjá körében. E szavak után meglepetésszerűen veszi elő a főpásztor bucsu-levelét, felolvassván azt a gyülekezet előtt, meleg szavak között nyújtván át azt a bucsuzó Józsi bácsinak, ki most már könnyeket ejtve vesz bucsut mindenkitől — a gyülekezetnek könnykisérete mellett.

B. B.

Le a kalappal! Egy hírlapíró egy nagy skót városban és a vidékén több templomba ellátogatott. Különös élvezete telt annak a lelkésznek a beszédében, akinek összesen hét hallgatója volt a templomban s mégis hűséggel végig mondotta a prédikációját, éppen mintha egy hely sem lett volna üres. A beszéd érdekes és jó beszéd volt s a lelkészt nagy elismeréssel emlegette tudósításában: Le a kalappal az ilyen pap előtt!

Az özvegy asszony olajos korsója. Az egyház — köztudomású — minden belső emberre kirotta az egyházi adót s így Szinte Sándor dészfalvi kántor-tanító afiára is, aki éveken keresztül lelkiismeretes buzgósággal szolgálta egyházközségét s egyházunkat. Szinte Sándor afia folyó év szept. 7-én elhalt Dészfalván szeretteinek és egyházközségének mély fájdalomra. Özvegye szül. Hadházy Janka becsületbeli kötelességének tartotta, hogy a kirótt 500 Lei egyházi adót — nehéz körülményei között is — megfizesse, példát mutatván sokaknak, hogy kötelességét teljesítse az egyház iránt. Aki kegyelettel, szeretettel és az elhunyt iránt hűséggel hordozza az igát, megérdemli az az özvegy asszony, hogy korsójából az olaj soha ki ne fogyjon.

Melvin Welke, a múlt évi főtanács alkalmával nálunk járt ifjú amerikai lelkész befejezván európai tanulmány-utját, hazatért. Bortland városában, Oregon állam, az unitárius egyházközség másod-lelkészének választotta meg.

Missziói munkálkodás. A háromszéki egyházkör erdővidéki részében október hónapban a missziói munkálkodás tovább folyt. Október hó 5-én a munkába önként bekapcsolódott Ürmösön gyűlt össze a tagozat, s a templomot egészen megtöltő hivek nagy érdeklődése mellett végezte feladatát. Kovács Lajos brassói lelkész imát mondott. Taar Géza nagyajtai lelkész az összejövetel célját ismertette. Lőfi Ödön bölöni lelkész igen érdekes, újszerű magyarázatokban fejtegette az unitárius vallás lényegét és főbb hitelveit. Szavaltak: Nagyajtáról Gyulai Ilona tanítónő, Bölönből Tana Rákhel és Lőfi Lajos, Brassóból Gagyi Berta. Az ürmösi dalárda Nagy Arpád énekvezér vezetése mellett két számot, nagy gyakorlatra valló összhangban adott elő. A gyülekezeti kezdő és bezáró éneket László Ferenc bölöni énekvezér vezette. A vallásos ünnepélyt, melyen a szomszéd egyházközségekből is többen jelentek meg, Fekete Lajos helybeli lelkész zárta be.

Október hó 26.-án a tagozat Brassóban gyült össze, ahol unitárius templom hiányában a vallásos ünnepély a magyar evangélikus templomban szintén igen nagy érdeklődés mellett folyt le. Az énekvezéri teendőket Gazdag Miklós nagyajtai énekvezér látta el, aki a műsor keretében is egy énekszólót igen szépen adott elő. Taar Géza áhitatos imája után Lőfi Ödön magyarázta meg a missiói munkálkodás célját. Fekete Lajos úrmösi lelkész a kereszténység mai feladatairól általános figyelem közben tartott előadást, a társadalom egészségtelen irányzataival szemben a keresztény jóságban és szeretetben jelölve meg az élet igazi célját. Általános tetszés mellett szavaltak: Bölönből Lőfi Lajos, Úrmösről Tóth András és Nagyajtáról Darkó Gyuláné. Kovács Lajos helybeli lelkész bezárót mondott. Műsor után barátságos összejövetel volt a vendégek tiszteletére, melyen a helybeliek is tekintélyes számban vettek részt. Meg kell említenünk, hogy a műsor két énekszámra, egy szóló és egy duett, elmaradt, amelyet a rendezőség felkérésére bölöni felekezeti iskolánk tanerői voltak szivesek magukra vállalni. És minden előzetes bejelentés nélkül elmaradtak, váratlanul kellemetlen meglepetés elé állítva egy nyilvánosan is hirdetett programmal szemben egy városi gyülekezetet, melynek tagjai között más felekezetűek is számosan voltak. Mi úgy érezzük, hogy ennek nem lett volna szabad megtörténnie. A vállalt kötelesség teljesítése szent és becsületbeli dolog. Felekezeti tanerők nem lehetnek útmutatók semmi okon a lelkiismeretlenségben és kötelesség mulasztásban.

Vidéki lelkészkörök vezetőségei évi jelentéseiket lehetőleg nov. 20-ig juttassák el a központi lelkészkör elnökéhez.

A Nagyenyeden tartott tanítótovábbképző tanfolyamon megjelent unitárius tanítók és tanítónők, a nagyenyedi unitárius egyház részére harmonium (orgona) alapra 1000.— leut adományoztak, fogadják ez uton is érette az egyházközség köszönetét. *Nagyenyedi Unitárius Egyházközség.*

Hymen. Pálffy Sárka és Ekárt Andor ny. szentlászlói lelkész, október 19-én házassági szövetséget kötöttek Szabédon, melyre az egyházi áldást Vári Albert, kolozsvári kollégiumunk vallásánára adta rá. Sok szerencsét és boldogságot kívánunk. — Gálffy Margitka, Gálffy Ferencz firtosmartonosi énekvezér tanító leánya és Farkas Domokos korondi énekvezér tanító jegyesek.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 24.-től október 24-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Györke Dénes Beszterce, Dávid Ferenc Egylet, Özv. Fazakas Domokosné, Fazakas Ferenc, Unitá-

Eladó a körösfői Kriesch Aladár nagy fali festménye: A vallásszabadság kihirdetése. Ugy szintén eladó Heinrich Gusztáv: Egyetemes irodalomtörténet, 4 kötet. Értekezni lehet a szerkesztőségben.

rius Egyházközség Fiafalva, Zsakó János Marosvásárhely, Pálffy Dezső Marossóspatak, Nagy Lázár Balázsfalva, Serester Árpád Kökös, Filep Árpád Sáromberke, Biró Lajos Gagy, Konya Lőrincné Szentegyházastalu, Török Lajos Énlaka, Csiki Lászlóné Marosvásárhely, Pataky Jánosné Kolozsvár, Csegezy Márton Beszterce 1930-ra; Dr. K. Nagy Elemér Marosvásárhely 1929-re; Vajda Antal Fiafalva, Szabó Pál Kolozsvár, Buzogány Elek Bözöd, Szederjesi József Székelyszentmiklós, Csutak Józsefné Héjjasfalva, Ajtay János Kolozsvár, Özv. Biró Pálné Szőkefalva, Miklós János Samuné Dombó, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, Varga Dénes Torda 1929—1930-ra; Kádár Lajos Abásfalva 1927—1928-ra, Fekete István Medgyes 1927—1928—1929-re.

Alapítói díjban fizetett Polacsek Józsefné Arad 100 L.-t.
Kolozsvár, 1930. október 20-án.

Gálfi Lőrinc.
pénztárnok.

Irodalom.

Erdélyi Magyar Unitárius Naptár 1931. Megjelent az új Unitárius Naptár az 1931. évre. Változatos tartalmu olvasmányok, pontos vásárjegyzék, tisztii névtárak, missziói utmutatások, elbeszélések, vallásos cikkek, versek, hasznos tudnivalók teszik ezt a Naptárt még az eddigieknél is értékesebbé. Mindenkinek meg kell vennie ezt a Naptárt egyszer azért, mert ez a legolcsóbb olvasmány, amit csak szerezhethünk, másodszor pedig azért, mert belőle sok mindent megtudhatunk egyházunk állapotáról, egyházközségeink számáról, belsőembereinkről, Dávid Ferenc-Egyletünk tisztikarairól, stb. Ára ez évben is csak 25 leu, mint eddig. Kapható mindenütt a lelkész uraknál.

„Szívemet hozzád emelem”

*Női Imakönyv, szerkesztőségünknel megrendelhető:
tefér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.*

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz